

**PSATHYRELLA AMARESCENS ARNOLDS – НОВИЙ ДЛЯ УКРАЇНИ ВИД
З НПП «ГОМІЛЬШАНСЬКІ ЛІСИ» (ХАРКІВСЬКИЙ ЛІСОСТЕП, УКРАЇНА)**

Лещенко Ю. С., Прилутський О. В.

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, біологічний факультет,
кафедра мікології та фітоімуннології, пл. Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: ljulianazt@gmail.com

Leshchenko Yu., Prylutskyi O. *Psathyrella amarescens* Arnolds – a new species for Ukraine from Homilsha Forests National Park (Kharkiv Forest-steppe, Ukraine). The paper presents a record of *Psathyrella amarescens*, rare species of *Psathyrella*, never reported from Ukraine before. Also detailed description of Ukrainian specimens of *P. amarescens* is proposed.

Таксономія роду *Psathyrella* (Fr.) Quél. була досить заплутаною та проблематичною протягом довгого часу. У Європі багато зусиль для кращого розуміння роду доклав Анрі Роман'єзі, який підготував численні публікації у французьких журналах у проміжку з 1939 по 1982 рр. Однак лише завдяки монографічним роботам А. Сміта по Північній Америці (1972 р.) та К. ван Веверена (1985 р.) по Західній Європі рід *Psathyrella* став більш доступним для дослідників. Нещодавно були розроблені визначні ключі для поширених у Європі видів. Незважаючи на це, *Psathyrella* дотепер залишається одним з найменш популярних родів агарикоїдних грибів з-посеред мікологів. Частково це може пояснюватися тим, що більшість видів можна визначити лише за мікроскопічними ознаками. Тим не менше, навіть за допомогою мікроскопа, ідентифікація значного числа зразків є сумнівною. Причиною є, серед іншого, дефіцит широких описів та ілюстрацій видів роду у літературі (Arnolds, 2003).

У ході виїзду до НПП «Гомільшанські ліси», що відбувся 6 жовтня 2018 р. були зібрані плодові тіла зразку, згодом ідентифікованого за допомогою світлової мікроскопії як *Psathyrella amarescens* Arnolds. Гриб був зібраний на узліссі, на достатньо освітленому місці на дні Зайцевого яру. Деревний ярус на місці збору був представлений *Acer negundo* L., *Robinia pseudoacacia* L. та *Salix* sp. В підліску розвивалися *Sambucus nigra* L. та рудеральна трав'яниста рослина *Urtica dioica* L. Плодові тіла були зібрані у зволоженій ділянці, на поваленій напівзруйнованій гілці *Robinia pseudoacacia*.

За екологічними характеристиками цей вид є сапротрофом, що розвивається на поєднанні деревних решток та ґрунту, багатого на гумус. Дотепер цей вид не було виявлено в Україні (Придюк, 2015).

Нижче наведений детальний опис нашої знахідки.

За сукупністю діагностичних ознак зібрані зразки цілком відповідають протологу (Arnolds, 2003). Шапинки мають форму від конічної з тупою верхівкою до конічної з верхівкою у вигляді дзвоника, конічно-вишуклі, з віком – зі злегка загорнутим краєм, гігрофанні, при зволоженні від каштаново-коричневого до темно-вишньо-коричневого та багрянисто-коричневого кольору; при висиханні стають блідішими, від червоно-коричневого до сіро-коричневого кольору з контрастом від блідо-помаранчевого до кольору охри, гладенькі, навіть на стадії молодих базидію без покривала. Ніжки порожнисті, білувато-коричневі, блискучі, біля основи трохи потовщені. Пластинки широкоприрослі з темним краєм, помірно густі, злегка вишуклі. Спори (11,2 –) 12,6 – 13,2 (–15,4) × (6,6–) 7 (–8,4) μm, Q = 1,5 – 2; Q av. = 1,7 – 1,8; еліпсоїдні, яйцевидні, рясні. У КОН безбарвні, але непрозорі, без

видимих зародкових пор. Хейлоцистиди двох типів: короткі (35–) 37,1 (–39,2) × (8,4–) 9,8 (–11,2) μm, Q = 2,8 – 4,6; Q av.= 3,75; надають буро-коричневого забарвлення краю пластинці, що є важливою діагностичною ознакою даного виду; довгі (47,6–) 46,6 (–50,4) × (12,6–) 13,3 (–14) μm, Q = 4,2–4,5; Q av.= 4,25; за формою від довгастих, схожих на колбу: розширені знизу і звужені до верхньої частини, до веретеноподібних. Плевроцистиди (51,8 –) 53,2 – 56 (–75,6) × (6,6 –) 7 (–8,4) μm, Q = (3,8–) 4,2 – 4,6 (– 6,6), Q av.= 1,7 – 1,8; довгасті і веретеноподібні, переважно тонкі, з вузькою вершиною.

За даними літератури дотепер вид був зареєстрований лише в Нідерландах та Австрії і вважається доволі рідкісним (Arnolds, 2003; Friebe, Melzer, 2009). Ймовірними причинами незначного числа знахідок *Psathyrella amarescens* може бути його зовнішня схожість з представниками роду *Muscena* та складність в ідентифікації.

Зібрані зразки були включені до гербарію Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна CWU (Myc).

Arnolds. E. *Rare and interesting species of Psathyrella. Fungi non Delineati*. – Massimo Conducco, Italia, 2003. – 76 с.

Friebe G., Melzer A. "Psathyrella amarescens in Österreich," *Österreichische Mykologische Gesellschaft* 18 (2009): 53 –

58, accessed October 21, 2018, http://www.zobodat.at/pdf/OestZPilz_18_0053-0057.pdf

"Key to Psathyrella and related species," Mushrooms from nowhere, accessed October 21, 2018, <http://www.vielepilze.de/>

Придюк Н. П. *Флора грибов Украины*. – Киев: ООП НПП Интерсервис, 2015. – 598 с.